

Demokrasinin Dördüncü Kuvveti Yeni Medya Teknolojileri

Gül Dilek TÜRK

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, İstanbul
guldilekturk@yahoo.com

Özet

Bu çalışmada toplum ve teknoloji ilişkilerinden hareketle ana akım medyanın (TV-Radyo-Gazete) yeni medya teknoloji karşısındaki durumunu ve yeni medya teknolojilerinin toplumlar üzerindeki etkilerini son dönemdeki toplumsal eylemler, seçimler, sivil toplum üzerinden tartışmayı amaçlanmıştır. Çalışmada, yaşanan teknolojik gelişmelerin genelde yeni medya teknolojileri özelde ise sosyal ağların toplumsal alanda özgürlük ve demokrasi gibi kavramları nasıl etkilediği, ana akım medyanın toplum üzerindeki inandırıcılığı ve gücü gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır.

Anahtar Sözcükler: Demokrasi, Sosyal Ağlar, Yeni Medya Teknolojileri

Abstract

The study purposes to debate condition of mainstream media (TV-Radio-Newspapers) across to new media technologies apart from relationships between society and technology and impact of new media technologies on societies on base of recent social actions, voting, civil society. The study is that how technological developments, which is generally new media technologies and is specially social networks, effect freedom and democracy concepts and credibility and power of the mainstream media on society is focused.

1. Giriş

Demokrasinin bilinen 3 ayağı; yasama, yürütme ve yargı dışında dördüncü ayak olarak medya kabul edilmektedir. Medya; kitlelere mesajlar göndererek onları olaylarda haberdar eden, halkın bilgilendirilmesinde, eğitilmesinde ve toplumsal sorunlar üzerinde tartışma platformları yaratabilen gazete, dergi, TV, radyo, internet gibi kitle iletişimini sağlayan araçlar toplamına verilen isimdir. Medya, güçlü bir yönlendirme aracıdır. Medya; demokratik ülkelerde demokrasinin dördüncü ayağı olarak işlev görmektedir. Gerektiğinde halk adına hükümeti denetleme görevini üstlenmiştir. Ancak “Medya siyasi aktörlerden biri, dolayısıyla da kamusal alanın düzenlenmesinde söz sahibi bir unsurdur. Kamusal alan devletin, tebaasını hiçe sayarak tek düzenleyici güç olarak varlığını sürdürmesini engellemiş ve hatırı sayılır bir kontrol aracı olmuştur.”¹ Ana akım medya her ne kadar kamusal iletişim sağlamak amacıyla ortaya çıkmış olsa da kapitalizmin etkisiyle ticari bir hal almaya başlamıştır. Medya çıkarları doğrultusunda kimi gruplarla işbirliği yaparken kimisini de karşısına alıp aleyhinde yayınlar yapmaktadır. Siyasi erk sahipleri, medyayı kontrol edebilmek için bazı yetkiler ya da yardımlar vermeye yönelebilirler. Bunun sonucunda da siyaset kitle iletişim araçlarını kendi amaçları doğrultusunda kullanabilmektedirler. Bu amaçla bazı konuların gündeme getirilmesini bazılarının ise arka plana atılmasını sağlayabildikleri gibi bazı krizler medya yayınları ile manipüle edilerek toplumun daha kolayca kontrol altına alınması da sağlanabilir. Ancak yeni medya teknolojilerinin gelişimi ve yaygınlaşması bu durumu tersine çevirmiş Arap baharı gibi son dönem halk hareketlerinde görüldüğü üzere artık ana akım medya inandırıcılığını yitirmiş sosyal ağ ve internet sayesinde dünyadaki gelişmelerden haberdar olan insanlar sosyal ağlar ve 3G üzerinden örgütlenerek sokaklara dökülmüşlerdir.

2. Yeni Medya Teknolojilerinin Özellikleri

Yeni medya teknolojileri, artık gündelik yaşamın her alanında yer almış, toplumsal, kültürel, siyasi ve ekonomik yaşamın gelişimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Artık dünya, yeni medya teknolojilerinin gücünün farkındadır. Yeni medya teknolojisi eyleme oryante olmuş nitelikte, doğru biçimde yararlanmak için örgütlenmeyi gerektirmekte ve bu teknolojinin yapısı bunu olanaklı kılmaktadır. Enzensberger, yeni medya teknolojilerinin yapıları gereği eşitlikçi olduğunu, dolayısı ile bilgiye herkesin eşit olarak ulaşabildiğini, bunun sonucunda da burjuva entelijensiyasının kültürel tekelinin sona ereceğini ileri sürer.²

Yeni medya teknolojileri; toplumsal ilişkilerin bir parçası olarak gelişme göstermekte olup katılımcı ve anti otoriter organizasyon yapısı ve “ana akım medyada(TV-Radyo-Gazete) görmeye alışık olmadığımız aktörler ile onların sorunlarının içeriğinde yer alması olarak saptanmaktadır. Dolayısıyla alternatif medya hem kendi örgütlenişi hem de kullandığı dil ve ele aldığı sorunlar açısından da karşıt kamusal alanın mecrasıdır.”³ İnternetin yaygınlaşması ile güç kazanan ve küresel ölçekte en üst düzeyde enformasyon akış alanları olan sosyal ağlar, zaman ve mekan kavramlarını yapı bozumuna uğratarak bireysel ve toplumsal hayatın yeniden yorumlanmasını sağlamaktadırlar. Castells’in ‘ağ toplumu’ olarak tanımladığı toplumda , “bireyler artık küresel ve yerel olarak örülmüş, birbiriyle bağ(ıntı)lı ağ toplumu içinde yaşamaktadır”⁴ Yeni medya (dijital teknolojiler, sosyal ağlar, cep telefonu vs) sivil toplumun yeniden yaratımı için alternatiftir. Sosyal ağlar yeni ağ toplumunun kamusal alanı haline gelmiş ve çevrimiçi tartışma ortamı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sosyoekonomik konumları nasıl olursa olsun herkese bir anda ulaşma fırsatı sunan yeni medya internet ağına dayalıdır ve farklı içerikler farklı biçimlerde iletilebilir. Oysa ana akım mecralarda tek içerik biçimi, merkezdeki

yayıncıdan tüm izler kitleye iletilir. Ağda ise yayıncı ve izler kitle sürekli rol değişir.⁵

Chomsky; yeni medya teknolojilerinin büyük medya tekellerinin ve devletin kontrolü dışında yurttaş kontrolündeki medya olduğunu ileri sürmektedir.⁶ Rodriguez, yeni medya teknolojilerini “yurttaş medyası” olarak tanımlar ve “İlk olarak kurumsallaşmış medya ortamının dönüşümü için aktif bir düzeltme isteğiyle yurttaşlık kolektivite tarafından harekete geçirilir. İkinci olarak yurttaş medyası sosyal kodlara, meşru kimliklere, kurumsallaşmış sosyal ilişkilere karşı koyar. Üçüncü olarak bu iletişim pratikleri topluluğun yetkilendirilmesini içerir, bu nokta dönüşümün ve değişimin imkânlılığını içerir”⁷der. Dargon ise yeni medya teknolojilerini üçüncü medya olarak tanımlar ve politik partilerle organik bir ilişkisi olmayan ancak toplumsal hareketlerin eti ve kemiğini oluşturduğunu söyler.⁸ Yeni medya teknolojilerinin “içeriğini şekillendiren temel güdüler ise sosyal değişimden yana olmak, baskı altındaki grupların sesi olmak, alternatif bir kamusal alan yaratmak olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan demokratik ilişkilere sahip oluşu ve muhalif içeriği alternatif medyanın yeni toplumsal hareketler, radikal demokrasi, hegemonya, sivil toplum kavramlarıyla beraber anılmasına yol açmıştır. Radikal demokrasi yeni toplumsal hareketlerle beraber ötekilerin sesinin demokratik bir platformu olarak görülmesine rağmen alternatif medya bu kavramların ötesine taşmaktadır. Alternatif medya bizzat politik değişimin devrimci yönünü de tarihte temsil etmiştir.⁹

3. Sivil Toplum ve Yeni medya Teknolojileri

Gücü fark edilen internet ve sosyal ağlar çok daha büyük kitlelere ulaşan bir iletişim aracı olarak hem baskın kültürün yayılımını sağlamakta hem demokratikleşmeye hizmet etmekte hem de sivil toplum örgütlerinin bu aracı kullanarak dünya çapında kendilerini duyurmalarına imkan vermektedir. Sosyal medya haberi açık olarak ve çok daha büyük kitlelere duyurabilmektedir.

Yeni medya teknolojilerinin yaygınlaşması ile birlikte sivil toplum kuruluşları da internet üzerinden siyasi yönetimlere karşı stratejiler belirledikleri için zaman zaman ulusal ya da uluslararası medya şirketlerinin sansürüne uğrayan aktivitelerini tüm dünyaya duyurmakta, yine internet üzerinden üyelik hizmeti sunarak üye sayılarını ve bilinirliklerini arttırabilmektedirler. Greenpeace’in “Seninki kaç Santim” kampanyası sosyal ağlar üzerinden yürütülmüş ve beklenenin çok üzerinde bir farkındalık ve katılım yaratmıştır.

4. Demokrasi ve Yeni medya Teknolojileri

Özellikle Arap Baharı ile birlikte internetin demokrasi yayma potansiyeline ilişkin tartışmalar alevlenmiştir. Son yıllarda küresel eylem ve protestolarda internetin yoğun kullanımı, statükoya başkaldırma ve direnme imkanı vermesi bakımından internetin ve sosyal ağların gücünü ortaya koymaktadır. İnternetin merkeziyetçi olmayan yapısı ve iletilerin hızla dünyanın her yanına eşzamanlı olarak ulaşması küresel, bölgesel, ulusal

eylemler için kolaylık İnternet bu noktada sadece bir enformasyon döngüsü değil; aynı zamanda sosyal bir teknoloji, gelişmiş bir iletişim aracı olarak etkisini göstermektedir. Gündelik iletişimi dönüştürme potansiyeline sahip bir aracın kamusal düzeyde etkilerinin olması kaçınılmazdır.¹⁰ Bu etki kamusal alan kavramını dönüşüme uğratma noktasında ortaya çıkmakta; Topluluklar paylaşılan mekan anlamında değil, paylaşılan sorunlar ve ortak çıkarlar etrafında bir araya gelmektedir.¹¹ Aparicio and Costa internetin yeni bir kamusal alan yaratarak güç ilişkilerini yeniden düzenleyeceği ve politik sürecin kendini yenilemesine olanak sağlayacağı ileri sürmüştür.¹²

Sosyal ağlar toplumsal hareketlerin göbeğinde yer alan ağlar olarak varlık göstermişlerdir. Sosyal ağlar, “yaratıcılık, kendine güven ve meydan okuma edimlerinin ortaya çıktığı yerler olmuşlardır. Bilgi dükkânları alternatif/karşıt kamular olarak alternatif medyanın bir parçasıdır, hem yatay iletişimin gerçekleştiği hem de farklı fikirlerin dolaşıma sokulduğu Habermas’ın bahsettiği hâkim tekil kamusal alanın dışındaki mekânlardır. Yarattıkları yeni bir kültür ve gündelik yaşamın dönüştürücü pratikleriyle de aynı zamanda bir eylem alanıdır. Alternatif basın kendi üretildiği mekânlarla beraber alternatif bir kamusal alanın hem fiziksel hem bilişsel mekânı haline gelmekte ve karşıt hegemonik bir medya ve yaşama projesinin ipuçlarını vermektedir. Öte yandan internette oluşan ağ aktivizmi haber grupları ve toplumsal aktivizme adanmış bağımsız ağlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. İnternetin sağladığı olanaklar sayesinde toplumsal sorunlar küresel bir düzeyde yeni bir kamusal alanın içine taşınmaktadır.”¹³ Hill ve Hughes’a göre, internet özlem duyulan ideal demokrasi ve demokratik yurttaş katılımının belkemiğini oluştururken¹⁴, Rheinhold ise yurttaşların online tartışmalarla demokratik süreçlere etkin bir biçimde katılacağını belirtmektedir.¹⁵

Yeni medya teknolojileri teknik olanakların sayesinde de her kesimden grupları ve kişileri bir araya getirerek toplumsal örgütlenmeleri kolaylaştırmaktadır. Sosyal ağlar sayesinde insanlar kendisi gibi düşünen diğer insanların farkına vararak suskunluk sarmalını kırmakta ve örgütlenerek demokratik hak arayışlarını yerine getirmektedirler.

5. Katılımcı Demokrasi ve Yeni medya Teknolojileri

Sosyal ağlar ulaşılmazı ulaşılır yaparken, dokunulmazlıkları da bir nevi kaldırmış vatandaşın siyasetçiden, gazeteciden, sanatçıdan hesap sormasını, haklarını aramasını da mümkün hale getirmiştir. Örneğin gezi parkı hareketleri sırasında görevini yerine getirmediği düşünülen ana akım medya göstericiler tarafından protesto edilmiştir. Habertürk ve NTV binaları önünde sosyal ağlar üzerinden örgütlenen insanlar tepkilerini protesto gösterileri ile ortaya koymuşlardır¹⁶ Aynı şekilde Kanser hastası bir genç kızla diyalogu üzerine tepki alan Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar sosyal medya üzerinden tepkiler almış bunun üzerine kanser hastası Dilek Özçelik’in ilaçları Sağlık Bakanlığı tarafından temin

edilecek açıklaması yapılmış¹⁷ ve ilaçlarla ilgili bir düzenlemeye gidilmiştir.¹⁸

Halkın iktidardan hesap sorma işlevini yerine getirmesini sağlayan yeni medya teknolojileri aynı zamanda siyasetçiler ile seçmenler arasındaki iletişimi de sağlamaktadır. Türkiye'de Haziran 2013 itibarıyla Twitter kullanıcıları 10 milyona, Facebook kullanıcıları 33 milyona yaklaşmaktadır.¹⁹ İnteraktif iletişim kurulabilmesi ve kısa bir zaman diliminde geniş kitlelere ulaşma, kendini tanıtmaya, tepkilerini ölçme, kriz dönemlerini yönetme, preaktif önlemler alma, seçim dönemlerinde amaç ve hedeflerini, seçim sonrası hizmetlerini anlatma, rakipleri ve onların kampanyaları hakkında bilgi toplama açısından sosyal ağlar siyasetçilere uygun bir ortam sağlamaktadır.

2008 ve 2012 ABD başkanlık seçimlerinde Barack Obama'nın sosyal ağlar üzerinden de başarılı bir seçim kampanyası yürüttüğü görülmektedir. Obama seçim kampanyası için ayırdığı bütçenin 8 milyon Dolar'ını sosyal ağlar için harcadı. Obama'nın mail gruplar yoluyla 13 milyon kişiye, sosyal ağlar aracılığıyla da 5 milyon takipçiye ulaştığını²⁰ ayrıca 3 milyon online bağışçı bulmuş kampanyanın internet ayağı üzerinden 500 milyon dolar bağış toplamıştır.²¹

Sosyal medya, seçmene sorgulama, hesap sorma, içeriği belirleme ve politikacının her sözüne cevap verebilme imkânı sağlamaktadır. Youtube'un Worldview kanalı da Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, ABD Başkanı Barack Obama, AB Komisyon Başkanı Jose Manuel Barroso ve İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu gibi üst düzey siyasetçiler ile seçmenler arasında interaktif bir ortam oluşturmakta, üye kullanıcılar tarafından belirlenen ve diğer kullanıcılardan en çok oyu alan soruları bir gazeteci aracılığı ile konuk olan siyasetçiye sormakta ve bilgi edinme imkanı sunmaktadır.

Bireyi, vatandaşı merkeze alan sosyal ağlar ana akım medyadan farklı olarak mesajları daha geniş kitlelere çok daha hızlı iletmekte ve bir kez verilen mesajın defalarca tekrar edilebilmesi nedeniyle pekişme sağlamaktadır. İnternet ve sosyal ağlar ana akım medyanın aksine interaktif bir iletişim sağlamakta ve bireylerin fikirlerini paylaşmasını ve başka insanlara duyurmasını, tartışmasını, bilgi sahibi olmasını kısaca demokratikleşmesini sağlamakta, kendisi gibi düşünen diğer insanların farkına vararak suskunluk sarmalını kırıp daha cesurca hak arayışına çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bununla birlikte toplum söz hakkı istemekte, kendini ifade etmekte, siyasetçilerin iletilerine yorum yapmakta, desteklemekte ya da karşı çıkmaktadır. Görüşlerini başkalarıyla tartışmakta niçin desteklediği ya da desteklemediğini blogunda, Facebook ya da Twitter sayfasında açıklamakta, seçim dönemlerinde gönüllü olarak desteklediği partinin seçmen sayısını artırmak için yoğun çaba harcamaktadır.²²

Yeni medya teknolojileri artık bireylere ihtiyaç duydukları bilgilere çok kısa sürede sahip olma imkânı vermektedir. Böylelikle toplumlara istediği

enformasyona hızla ulaşabilen, araştıran, bilgilenen, bilinçlenen, sorgulayan bireyler oluşmaktadır. Bunun sonucunda da seçmenle siyasetçinin ilişkisini edilgen etkene çevirip, siyasetçileri daha şeffaf ve tutarlı olmaya zorlamaktadır. Bu durum onlara da yaptıkları her hareketin, sarf ettikleri her sözün seçmen tarafında nasıl algılandığını ve nasıl geri döndüğünü seçimlerden önce ölçme gerekirse tavrını ve söylemini değiştirme imkanı sunmaktadır. Yeni iletişim kanalları vasıtasıyla geleneksel seçim kampanyalarının aksine daha az maliyetli ve hızlı, daha başarılı ve interaktif kampanyalar yapılmasına aracılık etmektedir. Bunun yanında vatandaşlar online anketlere katılarak gündemdeki olaylar hakkında fikirlerini belirtmekte ve daha aktif hareket ederek alınacak kararlarda etkili olmaktadır.

6. Toplumsal Hareketler ve Yeni medya Teknolojileri

Ulusal ya da uluslararası bir sivil toplumun yaratılmasında yasa koyucular, teknolojiler kadar aklı başında kamu bilincine sahip ulus-devleti oluşturan bireyler arasında özellikle taban da enformasyon akışını sağlayacak ve zenginleştirecek bugün yeni medya teknolojileri vasıtasıyla doğan yurttaş haberciliğinin önemini yadsınamaz. Vatandaşlar akıllı cep telefonları, sosyal ağlar vasıtası ile bilginin dolaşımını sağlamaktadır. Demokratikleşmede hayati önem taşıyan sivil toplumun örgütlenmesi ve sesini duyurması açısından yeni medya teknolojileri ve sosyal ağlar sivil toplumun gözeneklerine girerek farklı yurttaş toplulukları arasında anlam ağları inşa etmektedir. Modern yaşamın atomlaştırıcı etkisine karşı toplumun daha güçsüz kesimleri arasında sarsılanların dayanışmasını sağlamakta, merkeziliğine son verilmiş iletişim ağları sayesinde bir çok yurttaş çeşitli örgütler aracılığıyla sivil toplum içinde yer alabilmektedir.²³

İnsanların demokratik haklarından biri olan protesto hakkını kullanma da sosyal ağlar fonksiyonel bir araç olarak kendini göstermiştir. Ana akım medya tarafından belirlenen gündem ve yaratılan suskunluk sarmalı sosyal ağlar üzerinden bilgi alışverişinde bulunan ve farkındalık sahibi olan insanlar tarafından kırılmaktadır. Ayrıca yeni medya teknolojileri insanlara kolayca örgütlenme ortamı da sağlamaktadır. Bunun yanında toplumsal hareketler ya da eylemlerin ana akım medya tarafından duyurulmadığı ya da hükümet açıklama yaptıktan sonra kısmi olarak yayımlandığı görülmektedir. Sosyal ağlar olayların duyurulması ve yayılmasında önemli bir rol oynamakta ve insanların örgütlenmeleri ve hak arayışında bulunmaları için uygun ortamı sağlamaktadır. Sosyal Ağlar üzerinden örgütlenerek başlatılan halk hareketlerinden bazıları ise;

2009 Moldova'daki Twitter devrimi: Yapılan seçimleri Komünist Parti kazandı. Ancak seçimlere hile karıştığını iddia eden muhalifler; ülkedeki cep telefonu ağları ve televizyon yayınları kesildiği veya sıkı bir şekilde denetlendiği için, gençler internetteki sosyal ağlardan yararlanarak, örgütlendi. Gösterilerin ilk gününde protestocular, meclis binasını ele geçirdi. Birçok noktada yağmalar da gerçekleşti.²⁴

Greenpeace-Seninki Kaç Santim: 2010 yılında Kampanya facebook ve twitter gibi sosyal ağlar üzerinden duyurulmuş, farkındalık yaratmış, yüzbinlerce insan da protestolara katılmış,²⁵ ve sonucunda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı balıklar için yasal avlanılabilir asgari boy ölçülerini belirlemek için kamu baskısı oluşturulmuştur.²⁶

İran Yeşil Devrimi: 2009 yılında seçimlerden sonra İran'da yaşanan "Yeşil Devrim", tüm dünyada YouTube, Facebook ve Twitter kanalıyla yakından takip edilmiştir.

Arap Baharı: Sosyal medya devrimi olarak anılan Arap Baharı, işsizlik, gıda enflasyonu, siyasi yozlaşma, ifade özgürlüğü, usulsüzlükler ve kötü yaşam koşulları gibi pek çok sorun sonucunda önce Tunus'ta başlamış, ardından benzer sorunlar yaşayan diğer Arap ülkelerine de yayılmıştır. Farklı coğrafyalardan ve farklı sosyoekonomik sınıflardan muhalifler, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağlar üzerinden örgütlenip eylemlere başladılar. Tunus'taki sokak gösterilerine baktığımızda belirli bir siyasi örgütlenme göze çarpmamakta iktidar karşı muhalefet alışlageldik ideolojik unsurlarla yürütülmediği anlaşılmaktadır. Sosyal ağ kullanıcıları Arap gençleri sosyal ağlar yoluyla bir araya gelerek fakirlik, işsizlik, yolsuzlukları protesto için örgütlenmiş, iktidarın gücünü kırmayı ve alternatif Sosyal ağlardan "sokağa dökülün" sözüne, 90 bin kişi olumlu yanıt vermiş, toplumsal hareket olmayı başarmıştır.²⁷

Ortadoğu'daki isyanlarda yeni medya anahtar rol oynamıştır. Hatta bu rol nedeniyle, Arap Baharı; "Twitter ve Facebook devrimleri" olarak da adlandırılmıştır. Bu eylemler, sosyal medya aracılığıyla duyurulmuş ve örgütlenmiştir. Eylemciler, gönderdikleri bir tweette; Facebook ile protestoları programladıklarını, Twitter ile koordine ettiklerini ve YouTube ile de dünyaya duyurduklarını belirtmişlerdir.²⁸

Londra isyanları: 2011 yazında Londra'da siyahi 29 yaşındaki Mark Duggan'ın polis tarafından öldürülmesi ile başlayan isyanlar, sosyoekonomik nedenlerle yayılmış, her kesimden insan sosyal ağlar üzerinden haberdar olup örgütlenerek meydanlara inmiştir.

We Are 99%/Occupy Wall Street: New York'ta 17 Eylül 2011 tarihinde başlayan "We Are 99%/Occupy Wall Street" hareketi, küresel kapitalizmin kalbi olarak bilinen Manhattan'dan tüm dünyaya yayılmıştır. ABD'de 100 şehir olmak üzere küresel ölçekte 1500 şehirde destek bulan bu hareket, büyük bankaların ve çok uluslu şirketlerin demokrasi üzerindeki yıkıcı gücüne ve ekonomik çöküşü yaratan Wall Street'e karşı bir mücadele olarak ortaya çıkmıştır. Tüm bu protestolar Facebook, Twitter, Youtube ve resmi siteleri üzerinden organize edildi.

İnternetime Dokunma: Türk Hükümeti tarafından yapılan güvenli internet yasasına karşı "İnternetime Dokunma" eylemine twitter üzerinden farklı şehirlerde eşzamanlı olarak örgütlenen binlerce kişi katıldı.

Küresel Ekran Karartma eylemi: ABD senatosu tarafından yapılan Çevrimiçi Korsanlığı Önleme Yasası (Stop online piracy act (SOPA)) karşı 7 bin site örgütlenerek "Küresel Ekran Karartma" eylemi yaptı. Yine gözaltına alınan gazeteciler için örgütlenen gruplar toplanarak eylem yaptı.

Teröre Lanet: Dağlıca'da şehit edilen 24 asker için yine sosyal ağlar üzerinden örgütlenen binlerce insan "Teröre Lanet" mitingleri düzenledi. Kürtaj yasasına karşı yine sosyal ağlar üzerinden örgütlenen halk eylemler yaptı.

Uludere olayı: medya saatler sonra ancak devletten yapılan bir açıklama ardından haberi verirken olay daha olur olmaz sosyal medya da kendine geniş yer bulmuş ve medyanın tavrı eleştirilmiştir. CNNTürk ve TGRT Haber'in sunucularının haberi vermemeleri yönünde uyarıldığı da yine sosyal medyaya yansımıştır. Olay ilk olarak sosyal medyadan duyurulmuş ve yayılmış, insanlar konu hakkında bilgilendirilmiştir.

Gezi Parkı: Taksim gezi parkında yapılacak AVM nedeniyle ağaçların kesilmesini protesto etmek için sosyal ağlar üzerinden örgütlenen gruba polis müdahale etmiş üzerine sosyal ağlar üzerinden her kesimden insan eylemlere katılmış, eylemler yayılarak 48 ilde 90 farklı noktada yapılmıştır.²⁹ Ana akım medya olayları yayınlamadığı için halk tarafından protesto edilmiştir. NTV ve Habertürk binaları önünde toplanan insanlar protesto gösterileri yapmışlardır.³⁰

7. Sonuç

Günümüzde ana akım medya, kar amaçlı kurumlara dönüşmüş, demokrasinin dördüncü kuvveti olarak yerine getirmesi gereken kamu bilincine sahip olarak etik değerler çerçevesinde toplumun sözcüsü olma, hükümet ve siyasetçilerden hesap sorma, vatandaşı bilgilendirme ve haberdar etme, sivil toplumu güçlendirme gibi görevinden uzaklaşmıştır. Son toplumsal olaylarda da ana akım medyanın bu olayları haber yapmadığı, ancak iktidarların açıklama yaptıktan sonra kısmen yansıttığı görülmüştür. Toplumun bilgi edinme hakkını kullanmadığı böyle bir ortamda yeni medya teknolojileri ortaya çıkmış ve demokrasinin dördüncü kuvveti olarak katılımcı demokrasinin güçlendirilmesinde üzerine düşen görevi yerine getirmektedir.

Yeni medya teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması sonucunda insanlar artık küresel, bölgesel, ulusal sorunlardan haberdar olmakta ve bunlara sessiz kalmamakta, hatta sosyal ağlar üzerinden örgütlenerek tepkilerini göstermektedir. Artık demokrasinin koruyucusu olma görevini yeni medya teknolojileri

getirmekte ve demokrasinin beşinci kuvveti olarak gösterilen sivil toplumun ve STK'ların gelişmesine yardımcı olmaktadır. Çünkü yeni medya teknolojileri güç elitlerini değil bireyi merkeze alarak bilgiyi anında paylaşarak konuyu daha fazla gündemde tutabilmeyi, paylaşım hızını artırmayı, daha kolay ve hızlı şekilde organize olma ve eylemlerini uygulamaya koyma imkânı sağlamaktadır. Bu durum siyasi alanda şeffaflaşma ve hesap vermeyi zorunlu hale getirmektedir. Bununla beraber toplumda özgürlük, adalet, eşitlik gibi kavramların özümsemesi ve talebinin artması, örgütlenme ve organize hareket etme bilinci, katılımcı demokrasinin güçlenmesini sağlamaktadır.

Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yaşayan bireyler yeni medya teknolojilerinin sunduğu imkânlar sayesinde gelişmiş ülkelerdeki refah ve demokrasi seviyesini öğrenme dünyayla bütünleşme imkânı buldular. Bu durumda protestoları ve isyanları beraberinde getirdi. Reel dünyada bir araya gelmesi mümkün olmayan nitelik ve nicelikte her kesimden yüzbinlerce milyonlarca insan paylaşılan mekan anlamında değil, paylaşılan sorunlar ve ortak çıkarlar etrafında bir araya gelmektedir. Ancak şartlar sağlandığında örgütlenerek gerçek dünyada protesto haklarını kullanmaktadır.

İnternet ve sosyal ağlar ana akım medyanın aksine interaktif bir iletişim sağlamakta ve bireylerin fikirlerini paylaşmasını ve başka insanlara duyurmasını, tartışmasını, bilgi sahibi olmasını kısaca demokratikleşmesini sağlamakta, kendisi gibi düşünen diğer insanların farkına vararak suskunluk sarmalını kırıp daha cesurca hak arayışına çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bununla birlikte toplum söz hakkı istemekte, kendini ifade etmekte, siyasetçilerin iletilerine yorum yapmakta, desteklemekte ya da karşı çıkmaktadır.

Yeni medya teknolojilerinin demokratikleşmede bir araç olduğu unutulmamalıdır. Elbette bu teknolojilerin yararları olduğu kadar zararlı yönleri de mevcuttur. Ancak uygun ortam sağlandığı zaman doğru bir araç olarak sivil toplumun güçlenmesi, demokratikleşmesi ve örgütlenmesinde kullanılmaktadır.

Kaynaklar

- [1]. Cemalettin N. Taşçı, "Siyasetin Öznesi ve Nesnesi Olarak Medya", *Yeni Türkiye Dergisi*, Medya Özel Sayısı, Cilt:1, sayı:11, Yıl:2 , Eylül-Ekim 1996, 784-789, s.784
- [2]. Hans Magnus Enzensberger, "Bir Kitle İletişimi Teorisinin Oluşturucu Ögeleri", çev. Ünsal Oskay, *Birikim Dergisi*, 58-59, ss.7-37
- [3]. Çağdaş Ceyhan, " An Alternative Status in Media: 'AHALI' and Counter Public Sphere", *Kurgu Online International Journal of Communication Studies*, vol.1, October 2009, s.3
- [4]. Mutlu Binark ve diğerleri, *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: "Görülüyorum Öyleyse Varım"*, 2009, İstanbul, Kalkedon Yayınları, s.25

- [5]. Manuel Castells, *The Rise of the Network Society*, 1996, Cambridge, MA; Oxford: Blackwell Publishers.
- [6]. C. Atton, *Alternative Media*, Sage, London, 2002, s. 10-14
- [7]. C. Rodriguez, *Fissures In The Mediascape: An International Study of Citizens Media*, Hampton Press, New Jersey, 2001, s.20
- [8]. A. G. Dagron, "The Long and Winding Road of Alternative Media", *The Sage Handbook of Media Studies*, Ed. John D. H. Downing, Sage, 2004, s. 41-63
- [9]. Streitmatter, 2001; Kessler, 1984; Hamilton, 2000; Downing, 2001; 1984'de aktaran Ceyhan, a.e, s.78
- [10]. Harry Bruce, "Perceptions of the Internet: What people think when they search the Internet for information", *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 9(3), 1999, 187-199.
- [11]. Nilüfer Timisi, *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Dost Kitabevi, Ankara, 2003
- [12]. Manuela Aparicio, and Carlos J. Costa, "A first step toward E-politics: A better informed citizen", Bergen Üniversitesi tarafından düzenlenen 24. İskandinavya Enformasyon Sistemleri Araştırmaları Seminerinde sunulan bildiri [Paper presented at the 24th Information Systems Research Seminar in Scandinavia organized by the University of Bergen], Ulvik in Hardenger, Norveç, 11-14 Ağustos 2001, Web Erişimi: <http://iris24.ifi.uib.no/proceedings/printed-papers/005-146-Aparicio-printed.pdf>
- [13]. Ceyhan, a.e, s. 13
- [14]. K.A. Hill, ve J.E Hughes, *Cyberpolitics: Citizen Activism in the Age of the Internet*. Rowman & Littlefield Publications, Lanham, MD, 1998.
- [15]. Howard Rheingold, *Virtual Communities*, 2nd Edition, MIT Press, 2000
- [16]. "NTV binası önünde protesto", *Milliyet Gazetesi*, 03.06.2013 erişim <http://gundem.milliyet.com.tr/ntv-binasi-onunde-protesto/gundem/detay/1717999/default.htm>
- [17]. "Türkiye'nin konuştuğu olayda flaş gelişme", *Habertürk*, 17.04.2013, erişim <http://www.haberturk.com/gundem/haber/836102-turkiyenin-konustugu-olayda-flas-gelisme>
- [18]. "Kanser ilaçlarına yeni düzenleme", *Sabah Gazetesi*, 04.05.2013, erişim <http://www.sabah.com.tr/Gunaydin/Saglik/2013/05/04/kanser-ilaclarina-yeni-duzenleme>
- [19]. <http://www.webrazzi.com/2013/02/12/twitter-turkiye-istatistikleri-2013/>
- [20]. M. Lutz, "The Social Pulpit Barack Obama's Social Media Toolkit" *SVP-Digital Public Affairs*, Edelman, Retrieved 20.12.2011, <http://www.edelman.com/image/insights/content/social%20pulpit%20barack%20obamas%20social%20media%20toolkit%201.09.pdf>.

- [21]. J. Vargas, “Obama raised half a billion online”, *Washington Post*, 20.11.2008, voices.washingtonpost.com/44/2008/11/obama-raised-half-a-billion-on.html
- [22]. Ömer Özkan, “Dünya Siyasetinde Sosyal Medya” erişim http://www.gelisimplatformu.org/19_74154_74154_Dunya_Siyasetinde_Sosyal_Medya-OMER_OZKAN
- [23]. John Keane, *Medya ve Demokrasi*, çev. Haluk Şahin, 3. baskı , Ayrıntı, 1999, İstanbul, ss. 133-142
- [24]. “Moldova'da teknolojik devrim”, 09.04.2009, erişim <http://www.ntvmsnbc.com/id/24955221/>
- [25]. http://www.iabturkiye.org/basari_oykuleri/seninki-kac-santim
- [26]. http://www.tarimtv.gov.tr/HD823_daha-kucugunu-avlamayalim-almayalim-satmayalim.html
- [27]. Sosyal Medya Devrimi”, *Dördüncü Kuvvet Medya: Özgür Gazeteciler Platformu* , 29 ocak 211, erişim <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/2939-sosyal-medya-devrimi.html>
- [28]. H. H. Khondker, “Role of the New Media in the Arab Spring”, *Globalizations*, October 2011, 8 (5), pp. 675–679, ss. 676-677
- [29]. “İçişleri Bakanı'ndan açıklama”, HaberTürk, 01.06.2013, erişim <http://www.haberturk.com/gundem/haber/849350-icisleri-bakanindan-aciklama>
- [30]. NTV binası önünde protesto”, *Milliyet Gazetesi*, 03.06.2013 erişim <http://gundem.milliyet.com.tr/ntv-binasi-onunde-protesto/gundem/detay/1717999/default.htm>